

MESURES ADREÇADES A PREVENIR LA INFECCIÓ PER SARS-CoV-2 EN L'ENTORN LABORAL

Les mesures incloses en el present document estan en contínua revisió en funció de l'evolució i la nova informació de que es disposi sobre la infecció ocasionada pel nou coronavirus SARS-CoV-2. Aquesta informació haurà d'estar a l'abast de tots els treballadors als centres de treball.

G CONSELLERIA
O SALUT I CONSUM
I
B

G CONSELLERIA
O MODEL ECONÒMIC,
I TURISME I TREBALL
B

ibassal
Institut balear de seguretat i salut laboral

I. Introducció

El coronavirus SARS-CoV-2 és un virus nou, desconegut anteriorment en la patologia humana, que pertany a la família Coronaviridae.

Segons la informació que es disposa, es transmet de persona a persona per via respiratòria, a través de les gotes respiratòries de més de 5 micres, quan la persona infectada presenta simptomatologia (febre, tos, sensació de manca d'aire), o bé a través del contacte amb secrecions de la persona infectada.

Respecte de la constant evolució de la situació en relació al SARS-CoV-2, es recomana visitar la pàgina del Ministeri de Sanitat, actualitzada permanentment:

<https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/home.htm>

També es convenient revisar les informacions previstes a la pàgina web de la Conselleria de Salut i Consum de la Comunitat Autònoma:

<http://www.goib.es/govern/organigrama/area.do?coduo=11&lang=ca>

Atès que el contacte amb el virus pot afectar entorns sanitaris i no sanitaris, correspon a les empreses avaluar el risc d'exposició i seguir les recomanacions que emeti el servei de prevenció, seguint les pautes i recomanacions formulades per les autoritats sanitàries.

Si bé, les mesures preventives que conté el present document es destinen a tots els treballadors, s'ha de tenir en compte que el personal sanitari, dedicat a l'atenció de casos confirmats d'infecció per SARS-CoV-2, han de disposar de protocols preventius de caràcter més restrictiu als centres sanitaris on presten serveis.

En aquest sentit, ens podem remetre a la documentació publicada pel Ministeri de Sanitat i la Conselleria de Salut i Consum de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

<https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos.htm>

https://www.caib.es/sites/epidemiologia/es/coronavirus_2019-ncov/

Ens aquests moments, ens trobem davant de circumstàncies extraordinàries, que constitueixen una crisi sanitària sense precedents i d'enorme magnitud per nombre elevats de ciutadans afectats, que ha donat lloc a l'establiment de mesures especials recollides, entre d'altres, al Reial Decret 463/2020, a través del qual es declara l'estat d'alarma per a la gestió de la situació de crisi sanitària ocasionada pel COVID-19.

II. Consideracions generals

- Deure en matèria de seguretat i salut laboral de les empreses
- Mesures ambientals i organitzatives
- Mesures d'higiene personal

II. Consideracions generals

Deure en matèria de seguretat i salut laboral de les empreses

Les empreses hauran de garantir el dret dels treballadors a la seguretat i salut en l'entorn laboral.

En compliment del seu deure en matèria de seguretat i salut laboral, correspon a les empreses avaluar el risc d'exposició dels treballadors i adoptar les recomanacions que emeti el servei de prevenció seguint les pautes formulades per les autoritats sanitàries i la normativa de prevenció de riscos laborals. Tot això, sense perjudici de donar compliment a les restriccions establertes al Reial Decret 463/2020.

D'acord amb les prescripcions disposades al Reial Decret 463/2020, els empresaris estan obligats a facilitar mesures que permetin la prestació laboral per mitjans no presencials, sempre que això sigui possible. En el darrer cas, s'hauran d'establir les mesures preventives necessàries per evitar la infecció dels treballadors per SARS-CoV-2.

Hem de tenir en compte, que allò serà aplicable a les empreses que puguin mantenir la seva activitat laboral segons el Reial Decret 463/2020.

Les mesures preventives caldrà consultar-les, o bé acordar-les quan s'escaigui, seguint els procediments legalment previstos, amb els comitès de seguretat i salut, o amb la participació dels delegats i delegades de prevenció, sense perjudici dels temes que afectin les relacions laborals, que hauran de ser canalitzats cap als òrgans de participació i representació legals.

Així mateix, les empreses hauran de formar i informar als treballadors sobre les instruccions relatives a les mesures de prevenció individuals i col·lectives que s'adoptin al centre de treball.

Mesures ambientals i organitzatives

Són d'aplicació les següents mesures:

- Si un treballador procedent de les zones de risc (descrites a la pàgina web del Ministeri de Sanitat) desenvolupa símptomes respiratoris (tos, febre, sensació de falta d'aire, etc.), dins els 14 dies posteriors a la tornada del viatge, ha de:
 - Quedar-se a casa, en cas de no haver acudit al centre de treball. Cridar al 061 i seguir les instruccions de l'autoritat sanitària.

En aquest cas, el treballador informará a l'empresa de la sospita i l'estància a casa. L'empresa haurà d'avaluar el risc d'exposició del companys de feina dels dies previs i adoptar les mesures adients.

- En cas de produir-se la sospita durant la presència del treballador al centre de treball, aquest informará a l'empresa, cridarà al 061 i seguirà les instruccions de l'autoritat sanitària.

Durant aquest procediment, l'empresa haurà d'evitar, en els termes que siguin possibles, el contacte del treballador que presenta símptomes amb altres persones. Els companys de feina que hagin estat en contacte estret amb el treballador romandran a la feina, també aïllats fins a l'arribada del 061.

- No acudir directament a cap servei d'urgències.
- Aquestes mesures seran també d'aplicació per a treballadors que hagin estat en contacte estret amb persones infectades per SARS-CoV-2, a pesar de no haver viatjat a zones de risc.

Recordem, que aquestes normes hauran de ser conegudes per totes les persones treballadores.

- Les empreses estan obligades a limitar el número de persones concentrades en un mateix espai i el temps d'exposició al mínim possible. En aquest sentit, hauran d'acordar amb la representació legal dels treballadors mesures de flexibilitat locativa de prestació de serveis (com per exemple, el teletreball) i garantir la seguretat i salut dels treballadors a l'hora de disfrutar les mateixes.

A més a més, les empreses han d'adoptar les mesures necessàries per mantenir distàncies superiors a dos metres (mínim metre i mig) entre les persones.

Tot això sense perjudici de les empreses que hagin de romandre tancades i sense activitat d'acord amb el previst al Reial Decret 463/2020.

- Per tal d'evitar la transmissió per contacte indirecte, s'incrementaran les mesures de neteja i desinfecció del centres de treball, així com dels elements de feina. S'ha d'eliminar, en la mesura que sigui possible, els objectes que siguin difícils de netejar.
- Seguint les instruccions de l'autoritat sanitària, no es recomana l'ús de mascareta a les persones treballadores que no tinguin prescrita aquesta mesura preventiva.
- Evitar l'exposició dels treballadors sanitaris i no sanitaris que, en funció de les seves característiques personals o estat biològic conegut, degut a patologies prèvies, medicació, trastorns immunitaris o embaràs, siguin considerats especialment sensibles a aquest risc.

Per aquest tipus de personal, s'haurà de preveure a la revisió de l'avaluació de riscos laborals les mesures de prevenció concretes i específiques.

- Els treballadors sanitaris no dedicats a l'atenció de casos confirmats d'infecció per SARS-CoV-2 i no exposats a entorns probablement contaminats pel virus hauran de rebre informació general i consell sobre la infecció. De la mateixa forma rebran tal informació els treballadors d'empreses subcontractades que treballin en els centres sanitaris. Per tant, les empreses establiran mecanismes de coordinació comunicativa amb les entitats externes contractades i afectades per les activitats relacionades amb les seves actuacions.
- S'han d'establir procediments d'ús apropiat dels elements de protecció, controls i mesures organitzatives de personal, polítiques de neteja i desinfecció de llocs i equips de treball reutilitzables. Les empreses hauran de posar a disposició de les persones treballadores el material higiènic necessari, adoptant els protocols de neteja que fossin necessaris.
- Les mesures de protecció, incloent l'EPI, hauran de ser adequades i proporcionals als riscos, oferint protecció d'acord amb l'activitat laboral.
- La ventilació dels espais i dels llocs de treball haurà de ser adequada, si és possible de manera natural (obrint les finestres) i sempre d'acord a la normativa establerta.
- Les empreses han d'informar i formar als treballadors sobre les mesures preventives que s'adoptin al centre de treball. En tot cas, els treballadors hauran de conèixer el procediment d'actuació en cas de sospita de contagi per SARS-CoV-2.
- Cal recordar la necessària confidencialitat de les dades mèdiques i diagnòstiques dels treballadors.

Mesures d'higiene personal

En tots els àmbits de treball es recomana que els treballadors segueixin les següents mesures:

- L'higiene de mans és la mesura principal de prevenció i control de la infecció. Si les mans estan visiblement netes la higiene de mans es farà amb productes amb base alcohòlica. En cas d'estar brutes o tacades amb fluids, la neteja es farà amb aigua i sabó antisèptic.

Per tant, les empreses hauran de posar a disposició de les persones treballadores el material higiènic necessari i adoptar el protocols de neteja que fossin necessaris, a més de garantir el reompliment del material.

- Si el treballador té símptomes respiratoris s'haurà de cobrir la boca i nas en tossir o esternudar amb un mocador d'un sol ús i tirar-lo a un contenidor de fems. En cas de no tenir mocador, ha de tossir o esternudar sobre el seu braç en l'angle intern, amb el propòsit de no contaminar les mans.
- Si pateix un excés de tos, el treballador s'ha de cobrir la boca i el nas amb la part interna del colze. Si accidentalment es cobreix amb la ma, ha d'evitar tocar-se els ulls, nas o boca i rentar-se immediatament les mans.
- Tota persona amb símptomes respiratoris s'haurà de rentar les mans de forma freqüent perquè, accidentalment, pot tenir contacte amb secrecions.
- Els treballadors hauran de disposar de material de neteja i desinfecció (com per exemple, ratolí, teclat d'ordinador, entre d'altres), dels elements de treball fonamentals.
- Mantenir el distanciament social, si es pot superior a dos metres (mínim metre i mig), de distancia entre els treballadors, especialment aquells que presentin tos, esternuts i febre.
- Procurar no tocar-se el nas, els ulls i la boca.

III. Escenaris d'exposició al coronavirus SARS-CoV-2 en l'entorn laboral

III. Escenaris d'exposició al coronavirus SARS-CoV-2 en l'entorn laboral

En funció de la naturalesa de les activitats i els mecanismes de transmissió del virus SARS-CoV-2, es poden establir els diferents escenaris de risc en que es poden trobar els treballadors:

EXPOSICIÓ DE RISC	EXPOSICIÓ DE BAIX RISC	BAIXA PROBABILITAT D'EXPOSICIÓ
Personal sanitari assistencial i no assistencial que atén un cas confirmat o en investigació simptomàtica. Tècnic de transport sanitari, si existeix contacte directe amb el pacient traslladat. Tripulació de mitjans de transport (aeri, marítim o terrestre) que atén durant el viatge un cas simptomàtic procedent d'una zona de risc. Situacions en què no es pugui evitar un contacte estret en reunions de treball amb un cas simptomàtic.	Personal sanitari amb activitat laboral no relacionada amb contacte estret amb casos confirmats: per exemple, acompanyants per al trasllat, treballadores de neteja,. Personal de laboratori on es realitzen proves diagnòstiques. Personal no sanitari que tingui contacte amb material sanitari, fomes o residus possiblement contaminats. Ajuda domiciliària de contactes asimptomàtics.	Treballadors sense atenció directa al públic, o a més de 2 metres de distància, o amb mesures de protecció col·lectiva que eviten el contacte, per exemple: -Personal administratiu. -Tècnic de transport sanitari amb barrera col·lectiva, sense contacte directe amb el pacient. -Conductors de transports públics. -Personal de seguretat. -Policies/Guàrdies Civils. -Personal duanes. -Bombers i personal de salvament.
REQUERIMENTS		
En funció de l'avaluació específica del risc d'exposició de cada cas: components d'EPI de protecció biològica i en certs casos de protecció davant aerosols i esquitxos.	En funció de l'avaluació específica del risc de cada cas: components d'EPI de protecció biològica.	No necessari ús d'EPI. En certes situacions (falta de cooperació d'una persona simptomàtica): -protecció respiratòria, -guants de protecció.

IV. EPIS (especial atenció al personal potencialment exposat al maneig o atenció de pacients en investigació o confirmats d'infecció pel coronavirus).

- Protecció respiratòria
- Guants i roba de protecció
 - Guants de protecció
 - Roba
 - Protecció Ocular i Facial
- Col·locació i retirada dels EPIs
- Rebuig o descontaminació
- Emmagatzematge i manteniment

IV. EPIS (especial atenció al personal potencialment exposat al maneig o atenció de pacients en investigació o confirmats d'infecció pel coronavirus).

D'acord amb el Reial Decret 773/1997, l'equip haurà d'estar certificat en base al Reglament (UE) 2016/425 relatiu als equips de protecció individual, la qual cosa queda evidenciada en el marcat CE de conformitat.

Els EPI s'hauran d'elegir de tal forma que es garanteixi la màxima protecció amb la mínima molèstia per a l'usuari i per això és crític escollir tall, disseny o mida que s'adapti adequadament al mateix.

A continuació, es descriuen aquells EPI indicats en el cas de personal potencialment exposat al maneig o atenció de pacients en investigació o confirmats d'infecció pel coronavirus (sense perjudici de poder consultar la pàgina web del Ministeri de Sanitat:

(<https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCoV-China/documentos.htm>), sempre tenint en compte que l'avaluació de riscos permetrà precisar el nivell de protecció més adequat.

1. Protecció respiratòria

Els casos confirmats d'infecció per coronavirus i en aquells en investigació hauran de portar mascareta quirúrgica. Si en lloc de dur mascareta quirúrgica fos autofiltrant, en cap cas podria incloure vàlvula d'exhalació, ja que en aquest cas l'aire seria exhalat a l'ambient sense cap tipus de retenció i es podria veure afavorida la difusió del virus. Les mascaretes quirúrgiques han de complir la norma UNE-EN 14683:2019+AC:2019). La col·locació de la mascareta quirúrgica a una persona amb simptomatologia suposa la primera mesura de protecció cap al treballador.

La protecció respiratòria recomanada de forma general per al personal que pugui entrar en contacte amb casos en investigació o confirmats, a menys de 2 metres, és una mascareta autofiltrant tipus FFP2 i mitja màscara amb filtre contra partícules P2. Les mascaretes (que han de complir la norma UNE-EN 149:2001 +A1:2009) o, en el seu cas, els filtres emprats (que han de complir amb les normes UNE-EN 143:2001) no s'han de reutilitzar després del seu ús. Les mitges màscares (que han de complir amb la norma UNE-EN 140:1999) s'han de netejar i desinfectar després del seu ús. Per això, s'hauran de seguir estrictament les recomanacions del fabricant i en cap cas, l'usuari haurà d'aplicar mètodes propis de desinfecció ja que l'eficàcia de l'equip podria resultar afectada.

Quan d'acord amb l'avaluació de riscos, els processos assistencials puguin generar bioaerosols en concentracions elevades, es recomana l'ús per part del personal sanitari de màscares autofiltrants contra partícules FFP3 o mitja màscara amb filtre contra partícules P3.

2. Guants i roba de protecció

2.1. Guants de protecció

Els guants de protecció han de complir la norma UNE-EN ISO 374.5:2016. Durant l'atenció al pacient o en activitat dins els laboratoris, s'utilitzaran guant d'un sol ús. No obstant, en altres activitats que no requereixin de tanta destresa, com ara la neteja i desinfecció de superfícies que hagin entrat en contacte amb pacients, es pot optar per guants més gruixats i resistents a la ruptura.

2.2. Roba

En els casos en què sigui possible entrar en contacte amb esquitxos de fluids biològics o secrecions de pacients confirmats o en investigació, serà necessària la protecció de l'uniforme. Aquesta roba, com a EPI, haurà de complir la norma UNE-EN 14126:2004 que contempla assajos específics de resistència a la penetració de microorganismes. En la designació, s'inclou el Tipus i la lletra B (de Biològic). En cas necessari de protecció addicional d'alguna zona, com certa impermeabilitat, també es poden usar davantals de protecció química que compleixin amb la norma UNE- UNE-EN 14605 :2009, denominats Tipus PB (3) i PB (4), que tot i no ser específicament protecció biològica poden ser adequats per a l'ús de protecció davant esquitxos o per complementar una bata que no sigui un EPI. Es recomana que la roba de protecció biològica sigui d'un sol ús.

3. Protecció ocular i facial

S'ha d'usar protecció ocular quan hi hagi risc de contaminació dels ulls a partir d'esquitxos o gotes (per exemple: sang, fluids del cos, secrecions i excrecions).

Els protectors oculars certificats en base a la norma UNE-EN 166:2002 per a la protecció enfront líquids poden ser ulleres integrals enfront a gotes o pantalles facials enfront a esquitxos (els dos camps d'ús 3), allà on el que s'avalua és l'hermeticitat del protector o la zona de cobertura d'aquest.

És possible l'ús d'un altre tipus de protector ocular, com seria el cas d'ulleres de muntura universal amb protecció lateral, per evitar el contacte de la conjuntiva amb superfícies contaminades, com per exemple mans o guants. No obstant, si pel tipus d'exposició es precis garantir certa hermeticitat de les conques orbitals s'hauran d'utilitzar ulleres integrals (camps d'ús 3, 4 o 5 segons UNE-EN 166:2002) i per a la protecció conjunta d'ulls i cara, a pantalles facials.

Es recomana sempre protecció ocular durant els procediments de generació d'aerosols.

4. Col·locació i retirada dels EPIs

Els EPI s'han de seleccionar per tal de garantir una protecció adequada en funció de la forma i nivell d'exposició i aquesta s'ha de mantindre durant la realització de l'activitat laboral. Això és important a l'hora de col·locar els diferents EPI de forma que no interfereixin i alterin les funcions específiques de cada equip. En aquest sentit s'han de respectar sempre les instruccions del fabricant.

És important seguir una seqüència pautada durant la col·locació i retirada de tots els EPI i s'ha de controlar el seu seguiment.

Els EPI s'han de col·locar abans d'iniciar qualsevol activitat amb probabilitat de causar exposició i ser retirats només en estar fora de la zona d'exposició. Així mateix, s'ha d'evitar que els EPI siguin una font de contaminació un cop retirats.

Per accedir a informació de la OMS sobre la col·locació i retirada dels EPI es pot consultar el següent enllaç:

https://www.who.int/csr/resources/publications/PPE_EN_A1sl.pdf.

5. Rebuig o descontaminació

Després de la retirada, els EPI d'un sol ús s'han de col·locar en els contenidors adequats de rebuig i ser tractats com a residus biosanitaris classe III.

Si no es pot evitar l'ús d'EPI reutilitzables, aquest s'han de recollir en contenidors o bosses adequades i seguir les recomanacions del fabricant per a guardar-los. El mètode ha de ser validat per a l'efectivitat contra el virus i compatible amb els materials de l'EPI, de forma que es garanteixi que no perdi efectivitat ni protecció.

6. Emmagatzematge i manteniment

Els EPI han de ser emmagatzemats de forma adequada, seguint les instruccions donades pel fabricant, de forma que s'eviti un dany accidental dels mateixos o la seva contaminació.

V. Consideracions de les situacions d'aïllament preventiu o contagi de les persones treballadores

V. Consideracions de les situacions d'aïllament preventiu o contagi de les persones treballadores com a conseqüència del virus SARS-CoV-2.

En relació amb aquesta qüestió, ens hem de remetre a l'article 5 del Reial Decret Llei 6/2020, de 10 de març, en virtut del qual es disposen determinades mesures urgents en l'àmbit econòmic i per la protecció de la salut públic, que estableix que: “«1. A fi de protegir la salut pública, es consideraran, amb caràcter excepcional, situació assimilada a accident de treball, exclusivament per a la prestació econòmica d'incapacitat temporal del sistema de Seguretat Social, aquells períodes d'aïllament o contagi de les persones treballadores provocat pel virus COVID-19.

2. En tots dos casos la durada d'aquesta prestació excepcional vindrà determinada pel comunicat de baixa per aïllament i la corresponent alta.

3. Podrà causar dret a aquesta prestació la persona treballadora per compte propi o aliè que es trobi en la data del fet causant en situació d'alta en qualsevol dels règims de Seguretat Social.

4. La data del fet causant serà la data en la qual s'acordi l'aïllament o malaltia del treballador, sense perjudici que el comunicat de baixa s'expedeixi amb posterioritat a aquesta data.»

VI. Bibliografia

1. Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals.
2. Reial Decret 664/1997, de 12 de maig, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l' exposició a agents biològics durant el treball.
3. Reial Decreto 773/1997, de 30 de maig, sobre disposiciones mínimas de seguridad i salud relatives a la utilització pels treballadors d'equips de protecció individual.
4. Procedimiento de Actuación para los Servicios de Prevención de Riesgos Laborales Frente a la Exposición al Nuevo Coronavirus (SARS-COV-2). Ministerio de Sanidad, Gobierno de España. Disponible a:

https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos/Procedimiento_servicios_prevencion_riesgos_laborales_COVID-19.pdf
5. Procedimiento de Actuación Frente a Casos de Infección por el Nuevo Coronavirus (SARS-CoV-2). Ministerio de Sanidad, Gobierno de España. Disponible a:

https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos/Procedimiento_COVID_19.pdf